

17 Σεπτεμβρίου 2016

Οι Κανονισμοί των Κρητικών Μονών

Ορθοδοξία / Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Αρχιμανδρίτης Σεβαστιανός Μ. Σωμαράκης

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2cG8CbQ>]

Η απομάκρυνση των Μοναχών για μεγάλο χρονικό διάστημα από τη Μονή τους προβλέπεται από τον ΚΧΕΚ μόνο σε δύο περιπτώσεις: α) Στην περίπτωση που κάποιος Μοναχός επιθυμεί να σπουδάσει, οπότε απαιτείται έγκριση του οικείου Αρχιερέως και υποβολή αιτήσεως από το Ηγουμενοσυμβούλιο στον τοπικό ΟΔΜΠ για την από μέρους του έγκριση χορηγήσεως υποτροφίας στον επιθυμούντα να σπουδάσει Μοναχό[12], και β) στην περίπτωση προσφοράς υπηρεσιών κοντά στον οικείο ή σε άλλο Αρχιερέα, οπότε απαιτείται άδεια του οικείου Μητροπολίτου[13]. Επίσης το άρθρο 118 ΚΧΕΚ εισάγει μία σειρά απαγορεύσεων, προκειμένου να περιγράψει τη μη ανάληψη κοσμικών φροντίδων από τους Μοναχούς. Συγκεκριμένα απαγορεύεται η εκ μέρους του Μοναχού ανάληψη της επιτροπείας, κηδεμονίας, μισθώσεως κτημάτων, εγγυήσεις, υιοθεσίες ή αναδοχή παιδιών με το Άγιο Βάπτισμα, η παράσταση στους γάμους ως παρανύμφου και γενικώς όλα όσα απαγορεύονται από τους Ι. Κανόνες.

Στους Μοναχούς απαγορεύεται ακόμα η ανάληψη κρατικών αξιωμάτων και λειτουργημάτων, ενώ η μοναχική κουρά αποτελούσε λόγο εξαίρεσης από τη στράτευση μέχρι και την 13η Δεκεμβρίου 2005, οπότε η απαλλαγή από τη στράτευση που ίσχυε για τους κληρικούς και τους Μοναχούς καταργήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 13 του Ν 3421/2005 «Στρατολογία των Ελλήνων και άλλες διατάξεις»[14]. Από την υποχρέωση στράτευσης εξαιρέθηκαν, σύμφωνα με την παρ. 1ζ του 13ου άρθρ. του παραπάνω Νόμου, μόνο οι μονάχοι του Αγίου Όρους, και όσοι αλλοδαποί μονάζουν στην περιοχή του Αγίου Όρους και αποκτούν ελληνική ιθαγένεια με την πρόσληψή τους ως δοκίμων ή μοναχών. Η παραπάνω βέβαια εξαίρεση από την υποχρέωση στράτευσης αποτελεί μονομερή διάκριση της Πολιτείας ανάμεσα στους μοναχούς του Αγίου Όρους και σε αυτούς που εγκαταβιούν εκτός Αγίου Όρους, καθώς το περιεχόμενο της μοναχικής αφιερώσεως είναι κοινό για όλους τους Μοναχούς. Από απόψεως επίσης Κανονικού Δικαίου δεν είναι ορθή η υποχρέωση στράτευσης του Μοναχού στον οποίο οι Ιεροί Κανόνες απαγορεύουν την ανάληψη κοσμικών ευθυνών και φροντίδων[15].

H

κανονική ασφάλιση των Μοναχών επιτρέπεται σήμερα, εφόσον ο Μοναχός είναι άνω των 70 ετών και παράλληλα συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 1 Ν. 1296/ 1982. Η ασφάλιση γίνεται από τον ΟΓΑ[16]. Επίσης, η κουρά, όπως και η χειροτονία, αποτελούν κώλυμα θρησκευτικού γάμου[17]. Επιπλέον, σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ η απόκτηση της μοναχικής ιδιότητας δεν συνεπάγεται την αποβολή ούτε της ικανότητας δικαίου, ούτε της δικαιοπρακτικής ικανότητας[18]. Επομένως οι μοναχοί της Εκκλησίας της Κρήτης, «καταρτίζουν δικαιοπραξίες και άρα έχουν τη δυνατότητα σχηματισμού ατομικής περιουσίας και μετά την κουρά τους»[19].

Το ζήτημα της περιουσιακής καταστάσεως των Μοναχών στην Εκκλησία της Κρήτης περιγράφεται από τα άρθρα 123-126, που απαρτίζουν το 16ο κεφάλαιο του ΚΧΕΚ με τίτλο: «Περί της περιουσίας των μοναχών». Σύμφωνα, λοιπόν, με τις διατάξεις αυτές: α) Η διαθήκη που συνέταξε ο Μοναχός πριν την κουρά του είναι έγκυρη, άλλα οφείλει να τη γνωρίσει στη Μονή για να πιστωθεί ότι τη συνέταξε όντας λαϊκός[20], β) Τα περιουσιακά στοιχεία του Μοναχού τα οποία αποκτούνται μετά την κουρά του διακρίνονται: α) Σε ό,τι αποκτά με την προσωπική του εργασία και β) σε ό,τι αποκτά με οποιοδήποτε άλλο τρόπο (π.χ. κληρονομιά)[21]. Στην πρώτη περίπτωση η περιουσία ανήκει στη Μονή και ο Μοναχός έχει μόνο την επικαρπία της. Σύμφωνα με παλαιότερη απόφαση του Εφετείου Κρήτης ο μοναχός που χωρίς άδεια εγκαταλείπει τη Μονή του, χάνει την επικαρπία της προσωπικής του εργασίας[22].

Στη δεύτερη περίπτωση ο Μοναχός μπορεί να διαθέσει κατά βούληση εν ζωή ή αιτία θανάτου τα 2/3, ενώ το 1/3 προσκυρούται στη Μονή.

Εάν δεν διατεθούν τα παραπάνω ποσά, όπως ορίζεται, τότε σε περίπτωση θανάτου του Μοναχού περιέρχονται εξολοκλήρου στη Μονή, εκτός αν υπάρχουν από νόμιμο γάμο τέκνα, οπότε λαμβάνουν τη νόμιμη μοίρα. Τα ίδια ισχύουν και για περιουσία που αποκτήθηκε πριν την απόκαρση του Μοναχού[23].

Επίσης εάν ο Μοναχός εγκαταλείψει τη Μονή και δεν επιστρέψει υστέρα από πρόσκληση του Ηγουμένου, οποιοδήποτε αποκτηθέν περιουσιακό στοιχείο και η επικαρπία του περιέρχονται εξολοκλήρου στη Μονή[24].

Τέλος, σε περίπτωση θανάτου κάποιου Μοναχού, η κινητή περιουσία του διασφαλίζεται με σφράγιση του κελλιού του, ενώ αν πρόκειται για τον Ηγούμενο τη σφράγιση διενεργεί το Συμβούλιο της Μονής με παράλληλη σφράγιση του ηγουμενείου και της αποθήκης. Ο θάνατος γνωρίζεται αμέσως στον οικείο Αρχιερέα και δι' αυτού στον ΟΔΜΠ. Τη σφράγιση ελέγχει ο Αρχιερέας αυτοπροσώπως ή μέσω αντιπροσώπου. Αντίγραφο της απογραφής αποστέλλεται από τον Αρχιερέα στον ΟΔΜΠ[25].

11. Άρθρ. 115, ΚΧΕΚ.

12. Άρθρ. 120, ΚΧΕΚ.

13. Άρθρ. 117, ΚΧΕΚ.

14. ΦΕΚ Α΄ 302.

15. Κανόνας 6ος Αποστολικός, 10ος Ζ΄ Οικ. Συνόδου κ.π.α. βλ. ΠΗΔΑΛΙΟΝ, σ. 8 και 331.

16. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ορθόδοξη Εκκλησία Κρήτης, σ. 145-6.

17. Καν. 19 Αγκύρας, Γ. ΡΑΛΛΗ - Μ. ΠΟΤΛΗ, Σύνταγμα, τ. Γ΄, σ. 60΄ πρβλ. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Σύστημα του εκκλησιαστικού δικαίου, τ. Δ΄, σ. 255 κ. έξ.

18. Βλ. ΣτΕ 2597/1970, ΝοΒ 19 (1971) 679-681. Σ. ΤΡΩΙΑΝΟΥ, «Παρατηρήσεις στις ισχύουσες διατάξεις για την κληρονομική διαδοχή των μοναχών», Αρμενόπουλος 46 (1992) 693. Ο Π. Παναγιωτάκος δέχεται ότι ο μοναχός ως φυσικό πρόσωπο στερείται της εννόμου δικαιοπρακτικής ικανότητας, και μόνο με άδεια της Μονής στην οποία υπάγεται είναι δυνατόν να του ανατεθούν τέτοιου είδους δικαιώματα. Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΥ, Σύστημα Εκκλησιαστικού Δικαίου, τ. Δ΄, σ. 260-261.
19. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ορθόδοξη Εκκλησία Κρήτης, σ. 147.
20. Άρθρ. 123, ΚΧΕΚ.
21. Το Εφετείο Θεσσαλονίκης με απόφασή του δέχεται ότι ο Μοναχός αν και θεωρείται αποβιώσας μπορεί να αποδεχτεί κληρονομιά. ΈφΘεσ., 234/1975 Αρμενόπουλος 29 (1975) 219. Βλ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Ορθόδοξη Εκκλησία Κρήτης, σ. 147, σημ. 410.
22. Έφ Κρ 90/1915, Θέμις 26 (1915-1916) 272 και Έφ Κρ 30/1935, Θέμις 46 (1935) 793-794. Προφανώς η απόφαση αυτή στηρίζεται στο άρθρο 144 του προγενέστερου Καταστατικού Νόμου της Εκκλησίας της Κρήτης, το οποίο όριζε τα ίδια. Βλ. Α. ΝΑΝΑΚΗΣ, Το Μητροπολιτικό ζήτημα, σ. 240.
23. Άρθρ. 124, ΚΧΕΚ. Υπάρχουν δεδικασμένα στην Εκκλησία της Κρήτης βάσει των οποίων οι Μονές κέρδισαν την περιουσία των Ιερομονάχων που διεκδικούσαν οι συγγενείς τους. α) Του Ιερομονάχου Καλλινίκου Καρπαθιωτάκη της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Επανωσήφη. Βλ. την υπ' αριθμ. 652/3523/647/1999 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, β) Του Ιερομονάχου Ευμενίου Σαριδάκη της Ιεράς Μονής Κουδουμά. γ) Του Ιερομονάχου Ευμένιου Χαριτάκη της Ιεράς Μονής Τριών Εκκλησιών.
24. Άρθρ. 125, ΚΧΕΚ.
25. Άρθρ. 126, ΚΧΕΚ.

Πηγή: Αρχιμ. Σεβαστιανού Μ. Σωμαράκη « Η ημιαυτόνομος Εκκλησία της Κρήτης και η νομοκανονική θεώρησης των θεσμών, της οργάνωσης και των σχέσεων της με την ελληνική πολιτεία», Εκδόσεις «Επέκταση», Έκδοση 1η, Οκτώβριος 2013, Κατερίνη.

<http://bitly.com/2cx4zSG>